

A KÖZLEKEDÉSTUDOMÁNY HELYE, SZEREPE A HAZAI TUDOMÁNYOS RENDSZERBEN

A közlekedéstudomány olyan alkalmazott tudományág, amelynek feladata a közlekedés és környezetének elemzése, kölcsönhatásaiak feltárása a közlekedési-szállítási igénymeghatározás, az emberi környezetet figyelembevevő biztonságos forgalomlebonyolódás, az erőforrásokkal való takarékoskodás, a káros hatások kiküszöbölése, azaz a teljes közlekedési rendszer – a közlekedési folyamatok, létesítmények és eszközök – komplex módon történő, logisztikai szemléleten alapuló tervezése és társadalmilag hatékony működtetése céljából. Egyfelől a közlekedési rendszer biztosítja az emberek, áruk, szolgáltatások szabad áramlásának feltételeit, másfelől a közlekedési balesetek, az energiafogyasztás, a lég- és zajszennyezés, valamint a területfoglalás következtében a környezetet károsítja. Az igényalakításra épülő közlekedés fejlesztésének hozzá kell járulnia az életminőség javításához és a környezettel összhangban álló fenntartható fejlődéshez. A közlekedéstudomány által feltárt mai, de még inkább a jövőbeni közlekedési problémák megoldása egy integrált közlekedéspolitikát jelent, amely nem a részrendszerek optimális működését, hanem a teljes közlekedési rendszert célozza. Különböző intézkedéseket és megvalósítási eszközöket jelent, amelyek hatásmechanizmusa az ok - okozati összefüggérendszerrel kapcsolódik a különböző térbeli és felelőségi szintekhez, az időhorizonthoz. A tudomány által támogatott, felgyorsult technikai, technológiai és informatikai fejlődés segíti az integrált közlekedési rendszerek működését, amely rövid távon problémakezelést, középtávon probléma megoldást, hosszú távon a probléma megelőzését jelentheti. A feladatokat a közlekedéstudomány önállóan, de nem egymagában képes megoldani, és magába foglal más tudományágakba is sorolható diszciplínákat.

A közlekedéstudományt az Magyar Tudományos Akadémia az 1950-es évektől önálló tudományterületnek, 2000. évtől pedig a műszaki tudományterületen belüli tudományágnak tekinti. Így a tudományterülethez kapcsolt tudományos fokozatok között szerepelt a közlekedéstudomány kandidátusa (CSc) és a közlekedéstudomány doktora (DSc) fokozat. A 169/2000. kormányrendelet nyolc tudományterületet határozott meg összesen 55 tudományággal. A tudományterületekhez tartoznak a tudományos osztályok és az ezek által működtetett tudományos bizottságok. A tudomány doktora fokozatot felváltotta 2000. évtől az MTA doktora fokozat, amelyet a tudományos bizottságok, majd az illetékes tudományos osztály javaslata alapján az MTA Doktori Tanácsa ítél oda. A nagyszámú doktori téma és az egyes tudományágak fejlődése 2016-ban háromszintű besorolást igényelt a tudományterület, a rész tudomány terület és a tudományág vonatkozásában. Ez a közlekedés számára a bizottsági és a tudományági megnevezésben a közlekedés és járműtudomány elnevezést jelentette, ezzel is hangsúlyozva a forgalomlebonyolódás során a jármű meghatározó szerepét.

A kandidátusi fokozatot felváltotta az európai felsőoktatási gyakorlat alapján az egyetemek tudományos fokozat kiadási jogának biztosítása az egyetemi képzés szerves részeként. A PhD fokozat megszerzése a képzés harmadik szintjét jelenti, és csak azon egyetemeken lehetséges, ahol doktori iskola működik.

A tudományágak és mesterszakok rendszerét a doktori iskolák létesítéséhez a MAB 2012/7/III/9. és a 2014/7/VI/1. határozata adja meg. Ez a közlekedés számára a műszaki tudományterületet, a közlekedés- és járműtudomány tudományágot, valamint három mesterszakot (közlekedésmérnöki, logisztikai mérnöki, járműmérnöki) jelent. A doktori iskolák akkreditációja, beleértve a törzstagok és témavezetők iránti tudományos elvárásokat, szigorú követelményrendszerre épül.

A közlekedéstudomány művelése jelenleg akadémiai vagy ágazati kutatóhelyeken, egyetemi tanszékeken és tudásközpontokban történik állami vagy pályázati finanszírozási keretből, szolgálva a közlekedésfejlesztést, a tananyagfejlesztést, valamint az egyéni fokozatszerző tevékenységet. Az eredmények közzététele magyar vagy idegen nyelven akadémiai, intézeti, egyetemi tudományos lapokban, illetve széles körben elérhető lektorált, referált, független tudományos szakfolyóiratokban történik. A hazai tudományos minősítés és a tudományos életben való előrehaladás feltétele a tudományos folyóiratokban való megjelenés, majd az ezt követő tudományos hivatkozások száma és helye.

Kövesné dr. Gilicze Éva
a közlekedéstudomány doktora